1984/85:125

Tisdagen den 23 april

Kl. 15.00

Förhandlingarna leddes av tredje vice talmannen.

1 § Justerades protokollet för den 15 innevarande månad.

2 § Ändringar i den preliminära tidsplanen, m. m.

Anf. 1 TREDJE VICE TALMANNEN:

Måndagen den 29 april börjar sammanträdet kl. 10.00. Då besvaras frågor och interpellationer. På Valborgsmässoafton, tisdagen den 30 april, anordnas ett bordläggningsplenum kl. 12.00.

Anmälningar till talarlistan för torsdagen den 2 maj bör helst ske redan under denna vecka. Anmälningstiden utgår på Valborgsmässoafton kl. 14.00.

3 § Svar på interpellation 1984/85:115 om svenska kyrkans markinnehav

Anf. 2 Civilminister BO HOLMBERG:

Herr talman! Gunnar Olsson har frågat jordbruksministern om han avser att vidta några åtgärder för att förhindra att kyrkan splittrar sitt innehav av skogs- resp. åkermark. Interpellationen har överlämnats till mig.

Huvudparten av kyrkans arrendefastigheter utgörs av pastoratens löneboställen. Enligt lagen (1970:939) om förvaltning av kyrklig jord förvaltas dessa – med undantag av tillhörande skog – av pastoraten. Skogen förvaltas sedan år 1972 direkt av stiftsnämnden i stiftet. Den splittring av jordbruksenheter som interpellanten påtalar gäller sålunda enbart förvaltningen och inte innehavet av egendomen.

Den omfattande reform av förvaltningen av kyrklig jord som trädde i kraft år 1972 avsåg bl. a. att göra det möjligt för kyrkan att medverka i den yttre rationalisering av jordbruket som bedrivs i samverkan med lantbruksnämn-

Om svenska kyrkans markinnehav

derna. Sålunda skall stiftsnämnderna upprätta planer för samtliga kyrkliga jordbruksfastigheter med bedömning av deras framtida förutsättningar och behov av rationaliseringsåtgärder.

Förvaltningen av kyrkans fastigheter skall inriktas på att egendomens avkastningsförmåga tillgodogörs på ekonomiskt bästa sätt. Natur- och kulturminnesvårdens intressen skall beaktas i skälig omfattning. Tillstånd till försäljning eller byte av kyrklig jord prövas allt efter egendomens värde av stiftsnämnden, kammarkollegiet eller regeringen och får lämnas bl. a. för att tillgodose bostadsbehovet i orten, bildandet av lämpliga enheter för jord- eller skogsbruk eller för att främja annat liknande syfte. Tillstånd får alltså inte lämnas till en överlåtelse som från allmän synpunkt är otillfredsställande.

Därtill kommer att den som har förvärvat en jord- eller skogsbruksfastighet från kyrkan på sedvanligt sätt måste söka tillstånd enligt jordförvärvslagen.

Den lagstiftning som jag nu har redovisat ger enligt min mening tillfredsställande möjligheter att i fråga om ärenden om försäljning eller byte av kyrklig jord pröva att överlåtelsen är lämplig med hänsyn till jordbrukspolitiska och andra allmänna synpunkter. Jag är därför inte beredd att vidta några åtgärder i denna sak.

Anf. 3 GUNNAR OLSSON (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka civilministern för svaret på min interpellation.

Jag har främst tagit fasta på innehållet i första stycket på s. 2 i det utdelade svaret. Här pekar civilministern på skäl för tillstånd eller byte av kyrklig jord, som jag också anser mycket viktiga, men där jag ibland upplever att kyrkan frångår bestämmelserna. Det gäller framför allt de principer som slås fast i svaret, där det sägs följande: "Tillstånd till försäljning eller byte – – – får lämnas bl. a. för att tillgodose bostadsbehovet i orten, bildandet av lämpliga enheter för jord- eller skogsbruk eller för att främja annat liknande syfte." Så tillägger civilministern: "Tillstånd får alltså inte lämnas till en överlåtelse som från allmän synpunkt är otillfredsställande."

Nu hör det till praxis att man inte tar upp enskilda fall här i riksdagen, men ofta är det så att det just är enskilda fall som ger upphov till att vi ledamöter agerar på det ena eller andra sättet. Den här gången har jag gått in och studerat ett fall i Filipstads kommun i östra Värmland. Jag kan inte finna att kyrkan har handlat i enlighet med reformen av förvaltningen av kyrklig jord, som trädde i kraft år 1972 och som bl. a. avsåg att göra det möjligt för kyrkan att medverka i den yttre rationalisering av jordbruket som bedrivs i samråd med lantbruksnämnderna.

I det fall som jag vill exemplifiera med och vars handlingar jag har sökt tränga in i – jag har med mig åtskilliga handlingar som berör detta enskilda ärende – handlar de kyrkliga organen på ett sätt som enligt min mening inte sammanfaller med kravet på rationellt brukande av åker och skogsmark, ett krav som måste gälla för kyrkan lika väl som för övriga ägare av jord och

skog. Som jag framhållit i min interpellation måste också kyrkans mark tas med i den strukturrationalisering som vi anser så angelägen.

Jag hoppas att civilministern är enig med mig om att principen måste vara att kyrkans arrendefastigheter blir en del i den uppbyggnad av rationella familjejordbruk som lantbruksnämnderna har till uppgift att åstadkomma. Det här är också en princip som lantbruksnämnderna söker främja.

Som civilministern känner till, blev kyrkans markaffärer prövningspliktiga i och med 1979 års jordförvärvslag. Lantbruksnämnden har enligt denna lag möjlighet att åka ut och prispröva fastigheter som skall säljas om någon anser att ett alltför högt pris är satt på fastigheten i fråga. Den prisprövningsregel som vi fick efter en utredning som den socialdemokratiska regeringen tillsatte 1974 innebär att lantbruksnämnderna äger rätt att göra en värdering av skog, åkermark och byggnader.

Genom att än en gång hänvisa till det fall som angetts i interpellationen, vill jag för min del hävda att kyrkan gick i rakt motsatt riktning mot kravet, att ett rationellt brukande av åker och skog också måste gälla kyrkan. Här är man nu i färd med att slå sönder en enhet genom att behålla skogen och dela på fastighetens åkermark. En sådan åtgärd anser jag vara ett bevis för att kyrkan i alltför hög grad tjänar mammon. Kyrkan vill behålla skogsmarken, som ger den största avkastningen, och är mindre intresserad av vad som händer med jordbruksmarken.

Det finns en ung, utbildad lantbrukare som är arrendator på gården och som skulle önska förvärva den.

Civilministern, som har rest mycket ute i landet, vet att kyrkliga arrendegårdar oftast har bra arrondering på sina marker och är försedda med bra bostäder och ekonomibyggnader. Med andra ord är dessa bruknings-enheter väl avpassade för att ge bärgning åt en ung jordbrukarfamilj. Slår man in på den linjen, att man splittrar upp dessa gårdar, så bidrar man minsann inte till att medverka till en levande landsbygd. Här tycker jag att kyrkan borde gå före med gott exempel.

Oftast är dessa fastigheter centralt belägna i bygden – i allmänhet ligger kyrkan mitt i byn. När en sådan brukningsenhet slås sönder, är det således inget som från allmän synpunkt ses som tillfredsställande, det kan jag och många med mig vittna om.

I det aktuella fallet är lantbruksnämndens åsikt den, att egendomens storlek är väl avpassad som en rationell brukningsenhet. Den bedömningen tycker jag är riktig. Som några här i kammaren vet har jag inte så sällan funnit anledning att kritisera lantbruksnämndens handläggning av vissa ärenden i mitt län, men i fråga om fallet Kalhyttan kan jag inte finna annat än att lantbruksnämnden den här gången har handlat rätt och kyrkan fel.

Jag vill fråga: Anser civilministern att kyrkan genom att slå sönder en bra brukningsdel medverkar till att de principer som slås fast i svarets fjärde stycke och som jag hänvisat till efterlevs? För egen del anser jag inte detta.

Anf. 4 Civilminister BO HOLMBERG:

Herr talman! Jag är väl medveten om att man i Norrland behöver ha kombinationsjordbruk – med både jord och skog – och att detta är en förutsättning för jordbruket och skogsbruket i Norrland. För att kunna behålla jordbruket i Norrland försöker man också föra in andra kombinationsmöjligheter.

Det är riktigt, som Gunnar Olsson säger, att vi inte diskuterar enskilda frågor i riksdagen, men den här principiella frågan möter jag i flera ärenden. Handläggningsgången är sådan att vi får yttranden från lantbruksnämnden och jordbruksdepartementet som söker tillgodose dessa principer och göra en bedömning utifrån jordbrukspolitiska synpunkter. Om jag ser tillbaka på den tid under vilken jag har varit ansvarig och handlagt dessa ärenden så finner jag att överensstämmelsen mellan de jordbrukspolitiska bedömningarna och de bedömningar som jag utifrån lagstiftningen har att göra som kyrkominister varit hundraprocentig.

Det kan emellertid bli komplikationer i de fall stiftsnämnden är beredd att sälja ut en bit skogsmark eller en bit jordbruksmark för att ordna ett kombinationsjordbruk. Lantbruksnämnden kan då göra en prisbedömning och säga att man inte anser att priset är skäligt utan vill att kyrkan skall sälja till ett lägre pris. Därmed uppstår konflikt på grund av det avkastningskrav som kyrkan har. Dessutom finns det inom kyrkans område, som Gunnar Olsson känner väl till, två förvaltningar – stiftsnämnderna som förvaltar skogen och pastoraten som förvaltar jordbruket. Det kan då uppstå olika bedömningar. Av det skälet kan man måhända komma i konflikt med de jordbrukspolitiska målen. Om ärendena går vidare kan en prövning ytterst göras både av jordbruksministern och av mig som kyrkominister.

Anf. 5 GUNNAR OLSSON (s):

Herr talman! Behovet att ha familjejordbruk är inte bara förbehållet Norrland, det är lika aktuellt i våra bygder i Mellansverige. Det är ju vårt partis policy att man i första hand skall satsa på familjejordbruk.

Den konfliktsituation som civilministern hänvisar till – som ibland kan uppstå mellan å ena sidan lantbruksnämnden och å andra sidan de kyrkliga myndigheterna, i detta fall stiftsnämnden – finns klart dokumenterad på flera håll, inte minst i detta fall.

Som civilministern väl känner till har just det här speciella ärendet blivit föremål för överklagande från den nuvarande arrendatorn, som vill förvärva fastigheten i fråga. Han har för övrigt arrenderat gården sedan den 14 mars 1977. Vidare har besvär över stiftsnämndens beslut anförts av Filipstads, Brattfors och Nordmarks församlingars kyrkliga samfällighet. Båda dessa överklaganden hamnade i slutet av förra året, om jag är rätt underrättad, i civildepartementet. Det finns, vill jag påstå, ett massivt stöd i Bergslagsbygden för att arrendatorn skall få köpa fastigheten i fråga till ett pris som kan accepteras av både stiftsnämnden i Karlstad och lantbruksnämnden i Värmlands län. Den här frågan har för övrigt väckt mycket stor uppmärksamhet. Massmedia har skrivit spaltmetrar om den, och man följer noga överklagningsproceduren.

I besvärsskrivelsen från den kyrkliga samfälligheten för dessa tre församlingar hänvisar man till att arrendatorn är duglig och att han under den tid han har arrenderat fastigheten har byggt upp en bra djurbesättning och rationaliserat verksamheten. Han är genom familjeband knuten till just denna bygd. Han har vidare fått en gedigen jordbruksutbildning på Lilleruds lantbruksskola, och han anses väl skickad att driva jordbruk.

Jag tycker att detta är frågor som tränger sig på alltmer, i synnerhet i vetskap om att kyrkan är landets sjätte största skogsägare och har, som vi vet, ambitioner att bli ännu större. Kyrkan är vidare Sveriges största jordägare, och då är det viktigt att man från kyrkans sida bidrar till att vi får enheter bestående av jord och skog som ger bärgning åt människor som vill bruka jord och samtidigt äga skog. Jag hoppas att vi på denna punkt är eniga.

Hur är det nu det sägs i bergspredikan? "Samlen eder icke skatter på jorden – – –. Ty där din skatt är, där kommer ock ditt hjärta att vara."

Anf. 6 Civilminister BO HOLMBERG:

Herr talman! Jag har i rollen som kyrkominister inte att tolka dessa frågor efter Bibeln, utan efter den lagstiftning som här är fastlagd. Jag hoppas att det inte är några motsättningar mellan Bibelns anda och andemeningen i riksdagens lagstiftning.

Jag vill bara kort säga att vi i sådana här fall har gjort en prövning enligt vilken vi till allra största delen har kunnat tillgodose både de jordbrukspolitiska målsättningarna och de avkastningskrav som kyrkan ställer. Då det har blivit komplikationer har det gällt priset.

Om frågorna kommer upp, får det bli en jordbrukspolitisk bedömning och en bedömning från kyrkans sida av huruvida det beträffande priset är en så stor skillnad att man inte kan göra avkall på sina krav och gå med på en från jordbrukspolitisk synpunkt vettig sammanläggning. En sådan prövning sker individuellt, i varje fall.

Jag lovar Gunnar Olsson att vi, även om det var tjocka handlingar i detta ärende, noggrant skall gå genom dem när de kommer och göra en avvägning i enlighet med intentionerna i vår lagstiftning.

Anf. 7 GUNNAR OLSSON (s):

Herr talman! Jag är tacksam för det sista beskedet från civilministern. Jag tar det som intäkt för att man vid behandlingen av de överklaganden som finns i departementet angående detta speciella ärende kommer att ta hänsyn till det massiva stödet i bygden för att arrendatorn skall få förvärva marken. Det här är just en sådan fråga där det finns denna konflikt mellan, som civilministern själv sade, å ena sidan lantbruksnämnden och å andra sidan stiftsnämnden.

Jag hoppas att detta ärende blir något av ett pilotfall, som man verkligen synar noga, och att man tar stor hänsyn till den text och de formuleringar som finns i de båda överklagandeskrifter som jag har med mig här.

Överläggningen var härmed avslutad.

Om åtgärder mot viss invandring

4 § Svar på interpellation 1984/85:122 om åtgärder mot viss invandring

Anf. 8 Statsrådet ANITA GRADIN:

Herr talman! Sten Svensson har i en interpellation frågat mig dels om regeringen är beredd att införa någon form av straffavgifter för flyg- och färjebolag som till Sverige transporterar utländska medborgare vilka saknar gällande viseringar, dels om regeringen är beredd att ändra gällande bestämmelser i sådan utsträckning att tillståndsprövning för spontant ankommande flyktingar kan ske vid gränsen, där uppenbarligen ett ärende kan handläggas skyndsamt. Enligt interpellanten bör polismyndigheterna återfå sina tidigare befogenheter att kunna avvisa utlänningar vid gränsen utan att behöva göra särskild anmälan till invandrarverket.

De frågor som Sten Svensson tar upp anknyter i viss mån till den interpellation som han ställde i november 1984. I mitt svar på denna interpellation redovisade jag utförligt regeringens flyktingpolitik. Den samlade flyktingpolitiken har regeringen därefter nyligen redovisat i en skrivelse till riksdagen. Jag har också här i kammaren, som svar på frågor som har ställts under de senaste månaderna, redogjort för regeringens syn på vissa problem i samband med invandringen av asylsökande i Sverige.

Sten Svenssons interpellation ställs mot bakgrund av att antalet asylsökande som har kommit till Sverige har ökat under främst andra halvåret 1984 och mot bakgrund av att många av de asylsökande har saknat giltiga inresehandlingar.

Det ligger i sakens natur att antalet asylsökande och flyktingar varierar från år till år beroende på händelser i vår omvärld. Så fick t. ex. under år 1982 6 200 utländska medborgare stanna i Sverige av politiska skäl, medan motsvarande siffror för åren 1983 och 1984 var 3 800 resp. 4 600. Under år 1984 ökade antalet asylsökande i ett stort antal länder i Västeuropa. För t. ex. Förbundsrepubliken Tysklands del ökade antalet från 20 000 till 37 000, och i Danmark, som år 1983 tog emot 300 asylsökande, ökade antalet till 4 700 under år 1984.

Orsakerna till ökningen under år 1984 kan till stor del sökas i det undertryckande av mänskliga rättigheter och i de konflikter och oroligheter som förekommer på många håll i bl. a. Mellanöstern och Latinamerika. Samtidigt finns problemet med personer som uppger sig vara flyktingar, men som har helt andra skäl att utvandra från hemlandet. Detta skapar svårigheter för de berörda myndigheterna att göra en rättvis och konsekvent bedömning av asylansökningarna. Såväl en rad regeringar som FN:s flyktingkommissarie har uttalat att de med oro ser på denna utveckling, som på sikt kan hota asylrätten och flyktingpolitiken.

En rättvis tillämpning av den svenska asylrätten förutsätter att varje enskilt ärende utreds grundligt. För att detta skall kunna göras är det nödvändigt att den asylsökande medverkar till detta och att han för den utredande myndigheten bl. a. presenterar de handlingar han använt för sin resa hit. Under de senaste åren har det emellertid allt oftare förekommit att

asylsökande anlänt till Sverige utan vare sig pass eller andra resehandlingar. För att komma till rätta med detta tog regeringen i september 1984 kontakt med Polen och DDR. Dessa kontakter har lett till att såväl Polen som DDR numera bistår oss i våra ansträngningar att hindra att sådana handlingar försvinner. Praktiskt taget inga asylsökande som anländer via dessa länder saknar numera pass. Polismyndigheten i Trelleborg har även vid några tillfällen företagit passkontroll ombord på färjorna mellan Sassnitz och Trelleborg. Justitiekanslern har i ett beslut i februari i år inte funnit anledning till kritik av polismyndigheten på grund av den genomförda passkontrollen.

När vi överväger olika åtgärder för att lösa problemet med flyg- och färjepassagerare som anländer till Sverige utan pass eller giltiga viseringar, måste vi ta hänsyn till internationella konventioner och till våra förpliktelser att ge förföljda människor en fristad. Inte bara Sverige utan också många andra länder har ställts inför detta problem. Frågan kommer bl. a. att diskuteras vid ett möte om asylsökande i Europa som FN:s flyktingkommissarie ordnar i slutet av maj i år i Genève. Även inom den europeiska luftfartsorganisationen ECAC har frågan tagits upp i en arbetsgrupp, där Sverige innehar ordförandeskapet. Det är inte uteslutet att resultatet av dessa överväganden kan bli att man inför någon form av sanktionsmöjligheter mot transportföretagen. Om man inte kan komma fram till en enhetlig internationell lösning inom rimlig tid, kan det bli aktuellt att vidta vissa åtgärder från svensk sida.

Jag vill i det här sammanhanget understryka att inga av de åtgärder som är eller kan bli aktuella naturligtvis kan få äventyra de asylsökandes rätt att få det skydd de kan behöva.

Sten Svensson har i sin andra fråga tagit upp asylförfarandet vid gränsen. Den nu gällande ordningen infördes år 1980 av en enig riksdag, efter kritik mot den då tillämpade ordningen från bl. a. FN:s flyktingkommissarie. Enligt den nya lagstiftningen kan en polismyndighet liksom tidigare besluta om avvisning vid gränsen av en asylsökande om dennes påståenden är uppenbart oriktiga eller kan lämnas utan avseende. Förändringen av lagstiftningen innebar att polismyndigheten numera måste anmäla avvisningsbeslutet till invandrarverket, som har att ta ställning till om polisen gjort en riktig bedömning eller inte. Syftet med denna ordning är att stärka utlänningens rättssäkerhet och att garantera en mer likformig bedömning av dessa ärenden. En mer långtgående prövning vid gränsen skulle strida mot rekommendationer från FN:s flyktingkommissaries exekutivkommitté och från Europarådet. Ett beslut av invandrarverket att överta handläggningen berör inte själva tillståndsfrågan utan innebär endast att verket gjort en annan bedömning än polisen av vad som kan anses vara uppenbart oriktigt eller kan lämnas utan avseende. Polismyndighetens anmälan sker per telex eller telefax till invandrarverket. Normalt kan svar erhållas inom några timmar. En sådan prövning är nödvändig med hänsyn till de asylsökandes rättssäkerhet.

Invandrarpolitiska kommittén tog i sitt betänkande om flyktingpolitiken år 1983 upp frågan om asylprövning vid gränsen. Med hänsyn till de synpunkter

som framfördes under remissbehandlingen tillkallade regeringen hösten 1984 en särskild utredare med uppgift att pröva asylförfarandet vid gränsen. I avvaktan på resultatet av utredningen är jag inte beredd att föreslå någon ändring i den nuvarande ordningen.

Anf. 9 STEN SVENSSON (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet Gradin för svaret på min interpellation.

Den svenska flyktingpolitiken skall stå i överensstämmelse med våra åtaganden enligt internationella konventioner. Vår grundinställning skall vara sådan att en flykting varken skall känna sig lockad eller behöva bli lurad att försöka vilseleda svenska myndigheter. De krav som vi skall ställa är att flyktingarna gör en ärlig redovisning då de får kontakt med polis och invandrarverkets personal. De som falskeligen utger sig för att vara flyktingar gör egentligen de riktiga flyktingarna en grav otjänst.

Det är uppenbart att de riktiga flyktingarna, dvs. exempelvis politiskt förföljda människor, ytterst blir lidande när människor som är på flykt av ekonomiska skäl bluffar sig in över Sveriges gränser.

De ekonomiska flyktingarna intecknar de kvoter vi har för sådana som bör få politisk asyl. De tär också på den grundläggande känsla av solidaritet som finns i vårt land, den som är själva förutsättningen för den svenska flyktingpolitiken.

Som invandrarministern mycket riktigt uppfattat det, så har jag ställt interpellationen mot bakgrund av att antalet asylsökande som har kommit till vårt land har ökat kraftigt under senare tid och mot bakgrund av att många av de asylsökande har saknat giltiga inreschandlingar.

Statsrådet Gradin nämner i sitt svar bl. a. att under år 1984 fick 4 200 utländska medborgare stanna i Sverige av politiska skäl. Men för att ge en mer fullständig bild av utvecklingsläget i Sverige, vill jag göra några kompletteringar.

Den kraftigaste ökningen av antalet asylsökande skedde under den senare delen av 1984. Enligt de upplysningar som jag inhämtat uppgick det totala antalet till ca 12 000 personer, varav drygt 2 000 direktavvisades vid gränsen – sedan polismyndighet beslutat om avvisning och anmält beslutet till invandrarverket, som i sin tur inte övertagit ärendet.

Det var alltså närmare 10 000 personer (inkl. barn under 16 år) som åberopade någon form av politiska skäl och blev s. k. väntare här i vårt land. Under de närmast föregående åren rörde det sig om ca 4 000 "väntare" årligen. Den kraftiga ökningen av antalet asylsökande under år 1984 ger endast delvis utslag i sifferstatistiken över antalet beviljade tillstånd, som statsrådet Gradin redovisar i sitt svar. Det beror på att invandrarverket vid årsskiftet ännu inte hunnit fatta beslut i ett stort antal ärenden, eftersom ökningen under 1984 framför allt inträdde under den senare delen av året.

Enligt vad jag har erfarit har invandrarverket nyligen gjort en prognos rörande antalet asylsökande under innevarande år och kommit fram till att det totala antalet asylsökande sannolikt kommer att ligga i intervallet

8 000–10 000 personer. Man räknar samtidigt med ett lägre antal direktavvisningar än under år 1984 – som förhoppningsvis var ett exceptionellt år, vilket vi dock med säkerhet inte vet. Invandrarverket räknar emellertid med att antalet asylsökande som blir "väntare" kommer att ligga på mellan 7 000 och 9 000 personer. Det är visserligen ett något lägre antal än under förra året, men det allvarliga är att antalet är väsentligt högre än under tidigare år.

Den stora ökningen av antalet asylsökande har också lett till kraftigt ökade balanser hos invandrarverket. Balansen beträffande oavgjorda ärenden ökade från drygt 8 000 i mars 1984 till över 14 000 i mars i år. Det är inte möjligt att få fram någon exakt siffra när det gäller asylsökande som väntar på slutligt beslut om huruvida de skall få stanna i Sverige eller inte. Men jag kan nämna att jag under hand fått uppgifter om att det för närvarande finns ca 2 000 personer i AMS olika "väntar"-förläggningar, vilka ännu inte fått slutligt besked om huruvida de kommer att tillåtas stanna eller inte. Det är alltså här uteslutande fråga om personer som reste in under 1984, eftersom omhändertagandet av "väntarna" från årsskiftet övertagits av invandrarverket.

Det innebär också att det i dag totalt sett finns flera tusen asylsökande i vårt land som väntar på besked om huruvida de skall få stanna i Sverige. Det är då personer som väntar på att deras ärende skall utredas av polisen, som väntar på beslut av invandrarverket och som väntar på att regeringen skall pröva deras besvärsärenden. Vad ett så stort antal "väntare", som i många fall också väntat under en lång tid, innebär i form av påfrestningar för den enskilde och kostnader för stat och kommun har med tiden blivit alltmer uppenbart. Åtskilliga tidningsartiklar har bl. a. burit vittne om detta!

När vi överväger olika åtgärder för att lösa problemet med flyg- och färjepassagerare som anländer till Sverige utan pass eller giltiga aviseringar, måste vi – som statsrådet Gradin mycket riktigt påpekar i sitt interpellationssvar – ta hänsyn till internationella konventioner och till våra förpliktelser att ge förföljda människor en fristad. Det är inte bara Sverige utan också många andra länder som har ställts inför detta problem.

Förutom åtgärderna i USA, som jag nämnde i min interpellation, har nyligen även Västtyskland infört en straffavgift på inte mindre än 20 000 D-mark för det flygbolag som flyger en visumlös person till Västtyskland. Sveriges läge är dock något annorlunda. För att en sådan åtgärd skall få effekt borde det nog vara fråga om en samnordisk aktion. Jag pekade redan i den föregående interpellationsdebatten i november 1984 på vikten av att uppnå en likartad tillämpning av utlänningslagarna i Nordens länder och ett samråd beträffande flyktingkvoterna.

När det gäller de eventuella effekterna i Sverige av en straffavgift måste man hålla i minnet att det endast är ett mindre antal av de asylsökande som reser in med flyg via Arlanda och åberopar politiska skäl i samband med inresan. Det torde inte röra sig om mer än 10–15 % av totala antalet. Av dessa är dock de allra flesta viseringspliktiga. En straffavgift får ju ingen effekt beträffande viseringsfria. De viseringsfria som inreser åberopar *normalt inte heller några politiska skäl i samband med inresan utan först* någon tid därefter.

Vi kan således inte vänta oss samma minskning i Sverige av antalet asylsökande som i USA. USA upprätthåller ju viseringstvång för medborgare i samtliga länder utom i Canada.

Som jag påpekar i min interpellation skulle en straffavgift i Sverige kunna få väsentligt större effekt om den drabbade inte bara flygbolag utan även rederier. Den största effekten kan enligt min mening åstadkommas om man kombinerar åtgärden med ett utökat krav på viseringstvång.

Det är således, herr talman, mot den här bakgrunden som jag har ställt den första frågan i min interpellation, nämligen om regeringen är beredd att införa någon form av straffavgift för flyg- och färjebolag som till Sverige transporterar utländska medborgare, vilka saknar gällande viseringar.

Som svar på denna fråga påpekar statsrådet Gradin att frågan bl. a. kommer att diskuteras vid ett möte med FN:s flyktingkommissarie i slutet av nästa månad. Vidare tillkännager invandrarministern att frågan tagits upp inom den europeiska luftfartsorganisationen ECAC. Det är inte uteslutet, säger invandrarministern, att resultatet av dessa överväganden kan bli att man inför någon form av sanktionsmöjligheter mot transportföretagen, och i nästa mening säger statsrådet Gradin: "Om man inte kan komma fram till en enhetlig internationell lösning inom rimlig tid, kan det bli aktuellt att vidta vissa åtgärder från svensk sida."

Det är, herr talman, mycket tillfredsställande att min interpellation har föranlett invandrarministern att göra detta uttalande. Det innebär att jag nått ett väsentligt syfte med min fråga, och jag ber att få tacka för denna utfästelse från regeringens sida.

I min andra fråga har jag tagit upp asylförfarandet vid gränsen. Jag frågade om regeringen var beredd att ändra gällande bestämmelser i sådan utsträckning att tillståndsprövning kan ske vid gränsen, där uppenbarligen ett ärende kan handläggas skyndsamt.

Vi har många exempel på att snabba avlägsnandebeslut, som också verkställs beträffande dem som inte har tillräckliga skäl, är det absolut bästa sättet att hejda en invandringsström. Detta fick vi bekräftelse på förra året, när återsändandet av ett par pakistanska medlemmar av Ahmadiya-sekten ledde till att inresorna av denna grupps medlemmar upphörde totalt och med omedelbar verkan. Återsändande av några medborgare i Bangladesh ledde visserligen inte till att inresorna helt upphörde, men de ledde till en snabb och mycket kraftig minskning.

Vad kan man då göra för att få ett snabbare förfarande? Detta gäller – som jag antyder i interpellationen – framför allt fall med uppenbart ogrundade asylsökningar. Att lägga beslutanderätten hos polismyndigheten utan anmälan till invandrarverket enligt 37 § i utlänningslagen strider mot rekommendationer av UNHCR:s exekutivkommitté och Europarådet – rekommendationer som Sverige varit med om att anta. Enligt dessa rekommendationer skall beslut fattas av en central utlänningsmyndighet och inte av polismyndighet.

Att polismyndighetens beslut måste anmälas till invandrarverket i Norrköping medför normalt inte någon nämnvärd fördröjning av ärendet. Det

påpekade också statsrådet i sitt svar. Ett stort problem har däremot varit att polisen på flera inreseorter under tider med mycket stor tillströmning inte hunnit tillräckligt snabbt utreda och fatta beslut ens i de klara avvisningsfallen. Möjlighet till verkställighet har därigenom gått förlorad, eftersom verkställighet inte längre varit möjlig till tredje land.

Det är således, herr talman, detta problem som närmast har föranlett min andra fråga i interpellationen.

Texten i nuvarande 33 och 34 §§ i utlänningslagen är vidare mycket restriktiv när det gäller möjligheterna till avvisning av den som åberopar politiska skäl. Det talas där om att skälen skall vara "uppenbart oriktiga" eller kunna "lämnas utan avseende". Att en ytterst restriktiv tolkning är avsedd framgår också av förarbetena. Önskvärt vore att snabbt kunna avvisa även den vars politiska skäl enligt klar praxis är helt otillräckliga. I viss mån har så också skett i praxis.

För att inte komma i strid med nämnda internationella rekommendationer måste ett sådant beslut fattas av invandrarverket. Problemet i dag är att besvärsrätt till regeringen då inträder, och därmed försvinner möjligheten till beslut som snabbt kan verkställas. Om man helt vill uppfylla rekommendationerna och inte införa något som strider mot svensk förvaltningsrätt skulle man kunna tänka sig att beslut i första instans fattas av invandrarverket regionalt med besvärsrätt till invandrarverket centralt. Jag är således då inne på det förslag som invandrarpolitiska kommittén, IPOK, förde fram i sitt betänkande, SOU 1983:29, om invandringspolitiken. IPOK påpekade att en regionalisering av en del av invandrarverkets verksamhet "borde kunna ge ett bättre samband mellan utredare och beslutsfattare och därmed bättre beslutsunderlag och snabbare beslut".

Man skulle således kunna göra invandrarverket i Norrköping till besvärsinstans och låta delar av invandrarverket utlokaliseras till de platser som har den största inresandeströmmen. Därmed skulle, enligt min mening, passpolisen i praktiken kunna återfå sin tidigare möjlighet att avvisa vid gränsen i de fall ett ärende uppenbarligen kan handläggas skyndsamt, utan att först vänta på besked från Norrköping, som nuvarande bestämmelser föreskriver.

Med hänsyn till de synpunkter som framfördes under remissbehandlingen av IPOK:s förslag har – som statsrådet Gradin nämner i sitt svar på min andra fråga – regeringen tillkallat en särskild utredare med uppgift att pröva asylförfarandet vid gränsen. I avvaktan på resultatet av utredningen är invandrarministern, enligt svaret på min fråga, inte nu beredd att föreslå någon förändring i den nuvarande ordningen.

Denna avvaktande hållning föranleder mig att ställa denna följdfråga: Borde inte utredaren få tilläggsdirektiv att även utreda hur man kan genomföra en ordning som ger möjlighet till snabba beslut? De nuvarande direktiven går ju närmast i motsatt riktning, dvs. en minskning av antalet fall där beslut får fattas av polismyndighet med anmälan till invandrarverket och en ökning av de fall som måste överlämnas till invandrarverket med den mera långdragna handläggning som det då blir fråga om.

Herr talman! Sedan invandrarpolitiska kommittén gjorde sin undersök-

ning har andelen som får stanna och som bedöms ha skäl enligt 3 § i utlänningslagen ökat, främst beroende på det stora inslaget av iranier, som ofta bedöms vara konventionsflyktingar. Enligt IPOK:s uppskattning var det cirka en tredjedel som hade skäl enligt 3 § i utlänningslagen. I dag har andelen ökat till uppskattningsvis 40–45 %. Men det är fortfarande en majoritet som får stanna med stöd av 6 § i utlänningslagen eller eljest på grund av politisk-humanitära skäl. Det senare har främst gällt personer från Libanon.

Det finns således fortfarande starka skäl att ta bort 6 §, dock kombinerat med en mer generös tolkning av 3 § i utlänningslagen. Möjligheten att ge tillstånd av politisk-humanitära skäl måste dock behållas. Om vi mer strikt än i dag kan reglera invandringen av andra sökande än konventionsflyktingar borde detta leda till en minskning av antalet asylsökande.

När det gäller personer med politisk-humanitära skäl – av typen inbördeskriget i Libanon – skulle man kunna ta upp en diskussion om det alltid är nödvändigt och lämpligt att bevilja tillstånd som invandrare, eller om man skulle kunna tänka sig temporära tillstånd i avvaktan på hur läget utvecklas.

Under en stor del av år 1984 var det av såväl humanitära som praktiska skäl omöjligt att återsända någon till Libanon. Så skedde heller inte, vare sig i Sverige eller i andra västeuropeiska länder. Men i åtskilliga länder gav man inte tillstånd som invandrare, utan lät libaneserna – med eller utan formellt uppehållstillstånd – stanna så länge förhållandena var som mest kaotiska. I Sverige är något sådant praktiskt omöjligt i dag. Det skulle skapa alltför svårlösta problem när det gäller ansvar för omhändertagande m. m. om vederbörande skulle få ett temporärt uppehållstillstånd utan invandrarstatus.

Men kanske det ändå skulle förtjäna att utredas hur man skulle kunna ordna ett hyggligt omhändertagande utan invandrarstatus i dylika fall? Jag menar, herr talman, att frågan i vart fall bör ställas. Självfallet kan temporära uppehållstillstånd inte ges för någon längre tid med hänsyn till barn och skolgång, m. m. Men det förefaller mig inkonsekvent att ge tillstånd som invandrare om man tror att det finns en hygglig chans att läget i hemlandet skall förändras inom en nära framtid och göra det möjligt för sökanden att återvända. Att i ett sådant läge inte ta något beslut alls, utan "ligga" på ärendet, är också otillfredsställande, när man inte vet hur lång tid det kan komma att bli fråga om.

Herr talman, sammantaget skulle de åtgärder som jag har pekat på i detta anförande förhoppningsvis kunna leda till en klar minskning av antalet asylsökande som saknar starka skäl, utan att vi för den skull skulle bedriva någon inhuman politik. Inhumant är det däremot ofta att återsända människor som väntat på besked i åratal.

Anf. 10 Statsrådet ANITA GRADIN:

Herr talman! Jag vill bara göra några få kommentarer.

När det till att börja med gäller antalet tror jag att alla som har kommit i beröring med flyktingpolitik bara litet grand vet att man inte kan göra

prognoser eller på annat sätt förbereda sig, utan det är händelserna ute i världen som gör att antalet varierar år från år och dessutom under olika delar av året.

Sten Svensson och jag är överens om att det är viktigt att vi ställer upp just för politiska flyktingar och människor som av flyktingpolitiska skäl behöver skydd i Sverige och att de som i dag försöker komma hit i skydd av Genèvekonvention och annat men egentligen vill göra det av ekonomiska skäl i viss mån hotar flyktingpolitiken. Det faktum att vi har den situationen också i Sverige avspeglar sig nu i att antalet människor som får nej är betydligt större än det varit vid tidigare tillfällen.

Så till Sten Svenssons frågor. Jag börjar med frågan: Skulle man kunna tänka sig att regionalisera invandrarverket? På den punkten har vi bedrivit en försöksverksamhet både i Malmö och i Stockholm, där man har flyttat ut personal från invandrarverket för att det skall kunna ske en snabbare handläggning av ärendena. Den verksamheten utvärderas nu parallellt med utredningen om hur vi skall ha det med asylförfarandet vid gränsen.

Men låt mig, herr talman, påminna kammaren om att frågan om handläggningen vid gränsen ofta har varit föremål för diskussion – både här i kammaren och i den allmänna debatten. Det är en diskussion från två håll. Den ena sidan säger att rättssäkerheten ofta hotas därför att vi har ett schematiskt förfarande vid gränsen. Flyktingkommissarien har kritiserat Sverige hårt för detta. Invandrarpolitiska kommittén var mycket hård i sina omdömen när den gick igenom ärendena. De olika ideella organisationerna har ofta utsatt olika invandrarministrar för kritik därför att rättssäkerheten vid våra gränser inte har beaktats tillräckligt.

Sten Svensson tror att det är lättare att vara ännu mer restriktiv vid gränsen. Jag tycker att det visar hur viktig den utredning är som nu pågår. Det är angeläget att vi får ett fylligt material, och vi kan också få erfarenheter från t. ex. den danska lagstiftningen.

Det har också krävts att vi skall ha nordiska överläggningar, och det är precis vad jag numera har med jämna mellanrum med både Danmark och Norge.

Anf. 11 STEN SVENSSON (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka för det kompletterande svaret. Jag är naturligtvis väl medveten om att man inte kan använda sifferstatistik för några särskilda prognoser. Men man bör ha en viss handlingsberedskap och vara beredd att möta oväntade situationer och förfoga över resurser för att kunna klara detta. Jag ställde frågan om inte utredaren borde få tilläggsdirektiv att utreda hur man kan genomföra en ordning som möjliggör snabba beslut i praktiken.

Jag menar att tidsfaktorn är en del av rättssäkerheten. Vi har läst i massmedia att avvisning har skett av personer som har fått vänta upp till ett år eller kanske längre, om jag inte har läst dessa referat felaktigt. Det är upprörande att det skall ta så lång tid innan man får ett besked i frågan, om man får stanna eller inte i vårt land. Vi måste alltså se till att vi får till stånd en

ordning som underlättar för människorna att klara den här situationen.

Jag är självfallet medveten om att det här är mycket svåra frågor. De blir inte enklare om någon annan personal än polisens och invandrarverkets handlägger dem eller om man växlar mellan dessa båda personalkategorier. Dessa frågor är svåra hur man än beter sig. Jag är övertygad om att både polisens och invandrarverkets personal genom åren har skaffat sig en lång erfarenhet av den problematik som, enligt vad vi har noterat, i det här avseendet kännetecknat vårt land under de senaste åren och att de därigenom har skaffat sig allt bättre förutsättningar att bemästra situationen. Därför tror jag att ett närmare samarbete på platsen mellan dessa båda myndigheter skulle kunna utgöra en god lösning på problemen.

När jag har läst statsrådet Gradins direktiv till utredaren har jag, som jag sade i mitt anförande, uppfattat det så att de går i rakt motsatt riktning. Man avser, om jag har förstått det rätt, att minska antalet fall där beslut får fattas av polismyndighet med anmälan till invandrarverket och att i stället öka antalet fall som måste överlämnas. Då blir det fråga om en mer långdragen handläggning. Det tycker jag är tokigt.

Jag vill till detta också foga några andra kommentarer. Den som vill bosätta sig i Sverige måste på ett trovärdigt sätt förklara varför hon eller han saknar pass. Något annat slags invandring kan vi inte tolerera. Det är mot den bakgrunden jag gärna vill uttrycka min uppskattning av regeringens initiativ att göra en markering gentemot DDR. Det är bra, men det kunde naturligtvis ha kommit långt tidigare. Nu gäller det att se till att den förebyggande kontrollen på färjor och flyg blir effektiv. Vi måste vara observanta på att man kan välja andra vägar än transitresor genom DDR. Det har av referat i massmedia framgått att så kan ha blivit fallet. Man har t. o. m. utpekat ett särskilt land.

Av de flyktingar som kommer till Sverige utgör de som bäst behöver den svenska hjälpen en klar minoritet. Det här förhållandet måste vi vända i sin motsats, så att de verkligt ömmande flyktingfallen får en chans att finna en fristad i Sverige. Det är viktigt att det är de verkliga flyktingarna som får komma hit. Det får inte vara så att vi accepterar en invandring till förmån för dem som har haft råd att betala. Jag har förstått att invandrarministern och jag är överens om att vi skall försöka vrida utvecklingen rätt.

Av tradition har Sverige under lång tid påtagit sig ett större ansvar än övriga nordiska länder för såväl kollektivt överförda flyktingar som s. k. spontanflyktingar, även om flyktinginvandringen till Danmark under det senaste året ökat mycket kraftigt. Den harmonisering som enligt vad jag förstår trots allt är på gång borde kunna leda till en likartad tillämpning av reglerna.

Det är också viktigt att såväl kvotflyktingar som spontanflyktingar får ett likartat mottagande oavsett vilket nordiskt land de kommer till. Regeringen bör därför öka sina ansträngningar med syfte att uppnå en likartad tillämpning av utlänningslagarna i Nordens länder och ett samråd beträffande flyktingkvoterna. Det är min förhoppning att de åtgärder jag nu har efterlyst i debatten kan tas upp i ett sådant sammanhang, så att vi kan få den önskvärda harmoniseringen.

Jag skulle med anledning av svaret på den första frågan vilja fråga vad invandrarministern menar med rimlig tid beträffande sanktionsåtgärderna och vilken typ av åtgärder invandrarministern anser kan bli aktuella för Sveriges del. Jag menar att det vore lämpligt att försöka få till stånd åtgärder som är samordnade inom Norden.

Anf. 12 Statsrådet ANITA GRADIN:

Herr talman! För det första vill jag när det gäller asylutredaren säga att vederbörande inte har något bundet mandat. Det viktiga i sammanhanget är att se på problematiken och att komma med ett förslag som är rimligt. Samtidigt, och parallellt med detta, håller invandrarverket på att utvärdera den försöksverksamhet man har haft med att utlokalisera personal – i det här fallet till Malmö och Stockholm.

Herr talman! När vi talar om hur lång tid ett ärende rimligen kan ta tror jag att det är viktigt att vi är på det klara med att rättssäkerhet tar tid. Om polisen skall ges möjlighet att ordentligt utreda ett ärende, om invandrarverket skall kunna göra de kartläggningar som i vissa fall kan behövas, om advokater också skall ha rimliga arbetsförhållanden och om ärendet dessutom kommer till regeringen, då tar hela denna procedur ett antal månader, det skall man vara på det klara med. Det måste också få ta den tiden. Det kan bli fråga om både sju, åtta och nio månader för att ärendet skall löpa hela vägen, om man skall ha möjlighet att ta kontakt med ambassader, att diskutera med Röda korset, att lyssna på Amnesty och vad det nu kan vara.

I många fall är det ju fråga om svåra ärenden, och jag som sitter och har de här ärendena i mitt knä håller inte med Sten Svensson om att de som bäst behöver skydd skulle utgöra en minoritet bland dem som vi beviljar uppehållstillstånd. Det förhåller sig inte på det viset. Det skall heller inte gå en gräns mellan dem som råkar ha en eller annan krona i fickan och andra. Politiskt flyktingskap står inte i relation till hur mycket slantar man råkar ha i sin börs. Det är den personliga situationen som är utslagsgivande när vi tar ställning.

Låt mig sedan återkomma till frågan om sanktioner. Jag tycker – eftersom vi från svensk sida har åtagit oss ordförandeskapet i det här samarbetet – att det är rimligt att vi avvaktar ett besked om de förhandlingar som pågår och att vi sedan tar ställning till hur lång tid som kan behövas. Diplomatiska förhandlingar brukar – liksom annat – ta tid. Det kan vara värt att vänta på resultatet av förhandlingarna i stället för att rusa åstad i ett sololopp – det är inte säkert att man når fram då.

Anf. 13 STEN SVENSSON (m):

Herr talman! Jag tackar för påpekandet att utredaren inte har ett så bundet mandat som jag har uppfattat att direktiven ger uttryck för. Det är bra att invandrarministern har gjort detta uttalande. Då kan vi förhoppningsvis vänta att de synpunkter som jag här har redovisat kan prövas i sammanhanget. Sedan får vi hoppas att det så snart som möjligt kommer ett förslag.

Jag tror att frågan om tiden betyder väldigt mycket för den enskilde. Vi vet

vilka scener som kan utspela sig när man efter ett verkställighetsbeslut tvingas rycka upp en familj som bott lång tid i Sverige. Det gäller att undvika detta. Jag tror att man kan åstadkomma mycket genom att koncentrera kvalificerad personal till inströmningsorterna. Om jag inte tar fel borde resultaten av försöksverksamheten ge anvisningar om att detta kan vara en riktig väg att gå; att satsa på en regionalisering av invandrarverket till de orter som har den kraftigaste inresandeströmmen. Då har man mer personal på plats som med samtal kan klara ut mycket av det som invandrarministern nämnde i sitt senaste inlägg. Därigenom skulle handläggningen underlättas.

Invandrarministern sade att det inte är en minoritet som har det största behovet av den svenska hjälpen. Fortfarande har jag emellertid den uppfattningen, och invandrarpolitiska kommittén påpekade ju att det rörde sig om en tredjedel. I mitt anförande sade jag att andelen har ökat. Jag står dock fast vid att det fortfarande gäller en klar minoritet.

Herr talman! Sammanfattningsvis skulle jag vilja slå fast att vad som rimligen bör vidtas för att strama upp den svenska flyktingpolitiken är följande:

1. Lagstiftningen stramas upp. Jag upprepar kravet på att 6 § tas bort och att 3 § kompletteras på det sätt som jag tidigare har redogjort för. Detta får bilda utgångspunkten för en harmonisering av den nordiska lagstiftningen.

2. Informationsinsatserna, såväl inom som utom Sverige, måste intensifieras.

3. U-landsbiståndet måste effektiviseras. Inriktningen bör omprövas. Riksrevisionsverkets förslag till åtgärder måste snarast genomföras. Jag redovisade detta i den föregående interpellationsdebatten i november.

4. En regionalisering av invandrarverket måste ske. Delar av verket bör utlokaliseras till platser med stark resandeinströmning.

5. Någon form av sanktionsmöjligheter måste införas mot transportföretagen i de fall dessa intransporterar utländska medborgare, vilka saknar gällande viseringar.

Regeringen tvingas sannolikt att anslå ytterligare medel för mottagande av flyktingar och asylsökande, om det skall fungera väl. De nuvarande resurserna förslår inte särskilt långt, vilket snart kommer att visa sig. Det är nödvändigt att myndigheterna står väl rustade att ta hand om de utredningsuppgifter som väntar vid en kanske växande våg av hjälpsökande. Vi upplever just nu en tillfällig nedgång, men tillströmningen kan öka. Vi kan inte, som Anita Gradin nyss sade, lita på prognoser. Allt kan hända. En ökad tillströmning blir den troligaste följden, om vi inte stramar upp flyktingpolitiken.

Anf. 14 Statsrådet ANITA GRADIN:

Herr talman! Jag har sett som min uppgift att följa riksdagens beslut. Riksdagens nyligen fattade beslut när det gäller utlänningslagstiftningen är, Sten Svensson, att såväl 3 § som 6 § skall finnas i utlänningslagen. Alla partier utom Sten Svenssons står bakom detta beslut. Det bör vi slå fast.

Sedan vill jag bara påminna Sten Svensson om att en nordisk samordning

av våra utlänningslagar innebär – om vi utgår ifrån den danska lagstiftningen av i dag och den norska sådan den föreligger som förslag – att vi också måste behålla 6 § beträffande de facto-flyktingar. Sådan är nämligen utvecklingen i allt fler länder, eftersom man anser att just "flyktingliknande" skäl också är att betrakta som mycket tunga vid bedömningen av människornas situation.

Herr talman! Jag ville påpeka detta, så att även Sten Svensson är medveten om vad en nordisk samordning av lagstiftningen betyder i det här sammanhanget.

Anf. 15 STEN SVENSSON (m):

Herr talman! Jag är medveten om att det finns en förordning av ungefär samma innebörd i Danmark, men det pågår en debatt om ändringar i den riktning som jag antydde.

Det är också riktigt att riksdagen har fattat beslut om bibehållande av 6 §, men vi moderater har reserverat oss till förmån för att 6 § skall avskaffas. Det är viktigt att det klarläggs att vi även vill få till stånd andra ändringar, som skall sättas i relation till det som vi nyss har talat om. I ett ekonomiskt läge där även regeringen har börjat inse vikten av långtgående besparingar, begränsningar av kommunernas finansiella utrymme m. fl. åtgärder, kan vi inte garantera oförändrade resurser för invandrarpolitiken.

Jag har många gånger tidigare påpekat detta och hävdat att det är nödvändigt att mera strikt än vad som under senare år har varit fallet reglera invandringen när det gäller andra hjälpbehövande än konventionsflyktingar. Som en särskild markering av att så har blivit fallet kan ett borttagande av 6 § utlänningslagen bli aktuellt, också oavsett de praktiska fördelarna av en sådan åtgärd. Det var viktigt för oss moderater att slå fast detta i samband med det fattade riksdagsbeslutet.

Samtidigt sade vi att lagens 3 § bör tillämpas så generöst som möjligt, utan att paragrafens överensstämmelse med Genèvekonventionen går förlorad. En del av dem som nu beviljas tillstånd med stöd av 6 § bör på så sätt kunna få stanna enligt 3 §. För övriga som i dag hänförs till 6 § och som inte kan omfattas av en generös tolkning av 3 § bör det finnas en begränsad möjlighet att beviljas tillstånd genom ändring i utlänningslagens 31 §. Denna bör ändras så, att hänvisningen till 6 § utlänningslagen utgår och att det i stället framgår att tillstånd får beviljas om det är motiverat av politiskt humanitära skäl eller eljest humanitära skäl. Det senare kan t. ex. gälla personer som avses i den s. k. OAU-konventionen.

Vårt förslag innebar således att den nuvarande rätten för den enskilde att få stanna när sådana skäl som avses i utlänningslagens 6 § föreligger ersätts med en möjlighet för myndigheten att bevilja tillstånd i den utsträckning som mottagningsresurserna medger detta. Då blir det en mer rationell ordning än nu. Den nuvarande ordningen innebär ju att undantagsklausulen om särskilda skäl måste användas för att reglera denna typ av invandring.

6 § utlänningslagen har med rätta kritiserats för denna sin utformning, främst när det gäller undantagsklausulen. Det har varit ett ytterligare skäl för oss att yrka att paragrafen skall avskaffas.

När man får denna kompletterande redovisning av vårt förslag förstår man att detta ligger närmare de åtgärder som övervägs både i Danmark och i Norge. Jag tror inte att det med vår uppläggning av utlänningslagen skall vara så stora svårigheter förenade med en angelägen harmonisering på detta område som statsrådet menade skulle vara fallet.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Anf. 16 TREDJE VICE TALMANNEN:

Jag får meddela att på morgondagens föredragningslista upptas utbildningsutskottets betänkande 16 främst bland två gånger bordlagda ärenden.

6 § Anmäldes och bordlades

Finansutskottets betänkanden

1984/85:22 Offentlig upphandling

1984/85:23 Verkställd granskning av riksbankens förvaltning 1984 samt disposition av riksbankens vinst (redog. 1984/85:15 och 19 samt förs. 1984/85:16)

1984/85:24 Ändring i lagen för Sveriges riksbank och i Bankoreglementet jämte vissa motioner om sedlar och mynt (förs. 1984/85:17)

1984/85:25 Sparande (prop. 1984/85:129 och 1984/85:100 delvis)

Näringsutskottets betänkanden

1984/85:19 Kontroll av rådgivare, m. m. (prop. 1984/85:90)

1984/85:21 Offentliga styrelseledamöter i vissa stiftelser (prop. 1984/85:113)

1984/85:22 Vissa anslag inom industridepartementets område (prop. 1984/85:100 delvis)

1984/85:23 Näringspolitik

1984/85:24 Tillfällig handel

7 § Meddelande om fråga

Meddelades att följande fråga framställts

den 23 april

1984/85:543 av *Gunnel Jonäng* (c) till statsrådet Birgitta Dahl om riskerna av att bo i närheten av kraftledningar:

Byborna vid Storsveden i Alfta i Ovanåkers kommun är unika i landet. De bor i närheten av två 220-kilovoltsledningar. Vattenfall vill höja spänningen i den ena ledningen till 400 kilovolt.

Bland de knappt 100 byborna har inom en tioårsperiod 14 personer drabbats av cancer eller fötts med grava missbildningar.

Det är statistiskt säkerställt att människor som bor nära kraftledningar oftare drabbas av cancer än andra. Dock finns inga bevis för detta samband.

Är energiministern beredd att vidta nödvändig forskning för att få sambandet klarlagt?

Är energiministern beredd att i avvaktan på forskningsresultat förhindra en ombyggnad till 400 kilovolt?

Vilka åtgärder är energiministern i övrigt beredd att vidta för att minska oron bland de berörda människorna?

8 § Kammaren åtskildes kl. 16.07.

In fidem

SUNE K. JOHANSSON

/Solveig Gemert